

Ljubomir Hristić

Ričard Merse Dorson: Institucionalizacija i internacionalizacija američke nauke o folkloru

Apstrakt: Ričard Merse Dorson napravio je velike korake na polju terenskog rada i tehnike, utičući naročito na svoje sledbenike. Bio je pionir oralnih stilova u folk narativima, odnosno, o ulozi folkloru u američkoj književnosti, nailazeći pritom, vrlo često, na odijum i kontraverzne odjeke. Bio je arhitekta intelektualnih mostova između američkih i folklorista u Evropi, Aziji i Africi, kako kroz sopstvene radove, tako i putem podstreka koji je pružao drugima. Naposljetku, više nego bilo ko, zalagao se za institucionalno utemeljenje akademske folkloristike u Sjedinjenim Državama, nauke koju bi predavali referentni profesori uz sistematizovan plan i program, neophodnu literaturu i profesionalne radove. Nasleđe koje prizilazi iz rada Ričarda Dorsona za budućnost američke i svetske folkloristike bogato je i složeno, i zahtevaće mnoge osvrtne pre nego što njegov pun značaj bude adekvatno uvažen.

Ključne reči: Dorson, folklor, teorija, metod

Kada je Ričard Merse Dorson, istaknuti profesor istorije i folkloru i direktor Instituta folkora na Univerzitetu Indijana (u daljem tekstu UI) umro u 65-oj godini života, 11. septembra 1981. godine, u Blumingtonu, američki (ali i svetski) folkloristi izgubili su svog najčuvenijeg, najuticajnijeg, najpoznatijeg i najpredanijeg kolegu. Napisao je 24 knjige, oko 200 članaka, preko 100 kritika raznih knjiga, veliki broj uvoda i eseja u zbirkaama sa raznih konferencija i bezbroj redakcija. Dobio je mnoge stipendije i subvencije, a što je inače neuobičajeno i tri puta je bio stipendista Guggenheima. Bio je mentor na 86 doktorskih disertacija iz folkloru, od 1961. do 1980. godine. I pored svega toga začuđujuć je podatak da i danas ne postoje u svetskoj nauci o folkloru, detaljnije analize i procene Dorsonovog, po mnogo čemu, pionirskog pregalštva. Opseg tema kojima se Dorson bavio, ili ih doticao, rešavajući brojne disciplinarne nedoumice, i danas je putokaz mnogim naučnicima koji obrađuju različite pojave i teorijsko-metodološke pristupe u folklornoj nauci. Sto-

ga, ovaj rad treba da pomogne da se i srpska javnost upozna makar sa nekim aspektima Dorsonovog doprinosa razvoju folkloristike.

U jednoj čitulji iz *New York Times*-a¹ Dorson je suvoparno opisan kao "istoričar koji je pomogao da se folklor u SAD-u uzdigne sa nivoa ezoterije do naučnih visina". Činjenica je, međutim, da je Dorson poboljšao Folklorni program Univerziteta Indijana u toj meri da je ovaj postao međunarodno eminentan centar, vredan svog utemeljivača Stitha Thompsona, koga je Dorson zamenio, kada je imao 41 godinu. Ovi uspesi, u kombinaciji sa njegovim insistiranjem na najvišim standardima istraživanja i pisanja, neizbežno su uzrokovali neslaganja sa onima koji su popularizovali folklor. Jednostavnije rečeno, od samog početka Ričard Dorson je bio predmet kritika², ali neizmernog uvažavanja. Njegov doprinos izučavanju i nastavi folkloru sigurno će se osećati još decenijama.

Ričard Merser Dorson je rođen u Njujork Sitiju 12. marta, 1916. godine. Doktorat na Harvardu brani 1943. godine. Bio je peti koji je disertaciju zasnovao na proučavanju istorije američke civilizacije, ali i prvi koji je iskoristio svoje znanje zarad zasnivanja nove oblasti proučavanja *američkog folklor*a. Započeo je svoju akademsku karijeru istoričara na Mičigen Stejt univerzitetu 1944. godine da bi, za trinaest godina koliko je tamo proveo, sve više usmeravao svoju pažnju na izučavanje folklorne sadržaja. Pohađao je Letnji Folklorni Institut Stitha Tompsona na Univerzitetu Indijana, preoblikujući se iz arhivskog u terenskog istraživača, prenoseći znanje svojim studentima kako da prikupljaju materijal neophodan za daljnje analize, materijal koji će potom postati osnov Folkolornog Arhiva Univerzita Indijana.

Dorson je bio logični naslednik Tompsonove pozicije na fakultetu. Postavljen za profesora Istorije Folkloru 1957. godine, on razvija Institut za Folklor koji je pod njegovim prethodnikom zauzimao minornu poziciju u okviru interdisciplinarnog polja istraživanja, koje je delio zajedno sa lingvistikom i antropologijom. Pod Dorsonom, Institut prerasta u referentnu instituciju zaduženu za izučavanje folkloru *per se* – instituciju koja od 1953. godine, kada Dorson dolazi na njeno čelo, postaje najveći i najprestižniji folklorni centar u Americi.

Ime Ričarda M. Dorsona folkloristi najviše dovode u vezu sa izučavanjem američkog folkloru. Ovo je naravno razumljivo. Dorson je posvetio veći deo svog života istraživanju i pisanju o Americi, napisavši dela poput *America Begins* (1950), *America Rebels* (1953), *American Folklore* (1959), *American Negro Folktales* (1967), *America in Legend* (1973) i obimno delo *Handbook of American Folklore* (1983).³ Ukupno, on je napisao ili uredio oko trideset

¹ *New York Times*, 14.09.1981.

² J. H. Brunvand, "Obituary: Ričard M. Dorson (1916-1981)", *The Journal of American Folklore*, Vol. 95, Br. 377. (Jul – Sep, 1982), str. 347-353

³ Nažalost, do danas se nije pojavila kompletna bibliografija dela Ričarda M. Dorsona. Ovo su samo reprezentativni naslovi izabrani iz njegovog naučnog rada.

knjiga, od kojih se većina bavi američkim folklorom (regionalnim narodnim kulturama, etničkim tradicijama, životnim stilovima). Dalje, Dorson je doprineo nekim važnim razgraničenjima u američkoj folkloristici. Na primer, on je naznačio razliku između folkloru Starog i Novog sveta, bazirajući ovu razliku na obrascima naseljavanja i istorijskim događajima koje je smatrao jedinstveno američkim, a na početku karijere razgraničio je folklor i lažni folklor (*fakelore*), pokrenuo pitanje autentičnosti i naterao naučnike da se bave razlikama između folkloru, folklorizma, lažnog folkloru i popularne kulture. Kroz mnoge sporove (o tome da li je Paul Bunyan američki narodni heroj ili ne, o folkloru i Zakonu o nacionalnoj odbrani obrazovanja, o korenima američkog crnačkog folkloru i o osnivanju Američkog centra narodnog života) Dorson je uporno ponavljao, naglašavao i branio važnost folkloru u američkoj kulturi.

Međutim, povezujući njegovo ime sa američkim folklorom i folkloristikom, mora se izbeći zaključak da je Ričard M. Dorson bio vezan isključivo za severno američko podneblje. Zapravo, njegov možda najveći doprinos ne dolazi od istraživanja američke civilizacije, već od njegovog posebnog pristupa američkoj folkloristici. Dorson je znao da čovek ne može da analizira i razume folklor u izolaciji. On se mora uporediti sa drugim izražajnim formama širom sveta kako bi bilo moguće da se uspešno interpretiraju ponašanje i kultura. Usled toga, iako se većina njegovih istraživačkih interesovanja fokusirala na Ameriku, njegovi naponi da doprinese na međunarodnom planu možda su još dublje uticali na američku folkloristiku. Zapravo, kada je predstavio neke od svojih ideja o nastavi folkloru u radu "Tehnike folkloriste", Dorson je istakao da su "međunarodni odnosi" jedna od najvažnijih stvari kojom američki folkloristi moraju da ovladaju. Dorson je 1972. napisao: "Folkloristi čine jedno međunarodno bratstvo, pričaju zajedničkim jezikom bez obzira da li govore jezike ovih drugih. Kako bi sledili svoja uporedna istraživanja, oni moraju da se dopisuju i sastaju i saraduju" (1972a:10). U popularnom udžbeniku *Folklore and Folklife: An Introduction*, koji je uredio, Dorson navodi: "Profesionalni folklorista ne može samo da ore zemlju svog sopstvenog okruženja, jer će trag i najlokalnije stavke folkloru na kraju voditi preko sveta, a problemi sa kojima se susreće isti su oni sa kojima se njegove kolege suočavaju, sa verovatno većom podrškom, na drugim kontinentima" (1972b:6). Dorson je razumeo da će naučnici unaprediti ovo polje kroz saradnju, dok će provincijalizam u bilo kom smislu biti manje plodonosan. Ovaj stav predstavljao je značajan pomak u istoriji američke folkloristike, jer je kombinacija Dorsonovih pogleda i specifičnog vremena proizvela novu, globalnu folkloristiku.

Među mnogim doprinosima Ričarda M. Dorsona američkoj kulturi, najznačajniji su *institucionalizacija i internacionalizacija američke folkloristike*. Njegov novi pristup može se pokazati u nekoliko zasebnih, ali povezanih oblasti: stvaranje i primena nastavnog plana folkloristike na Univerzitetu Indijana; saradnja sa fakultetima i studentima iz inostranstva; učestvovanje i

organizacija međunarodnih folklornih skupova; uređivanje i izdavanje brojnih dela koja se bave folklorom drugih zemalja itd.

Došavši u Blumington (Bloomington) 1957. godine, Dorson je nasledio postdiplomski program izučavanja folklora koji je imao šest studenata i Folklorni odbor (tj. grupu osoblja fakulteta) sa odseka raštrkanih širom kampusa Univerziteta Indijana. Iako su studenti mogli da biraju između žanrovskih (balada, narodna priča i epska narodna poezija) i oblasnih (američki, afrički i indijanski folklor) kurseva, od njih se očekivalo da unutar nastavnog plana naprave balans između časova koji su bili zasnovani na književnosti i onih na društvenim naukama (npr. engleska književnost i antropologija/sociologija). Nekoliko članova fakulteta su zaista bili specijalisti za proučavanje posebnih žanrova, ali tada nije bilo dovoljno knjiga da bi studenti pohađali neku kulturološku specijalizaciju. U prvoj pisanoj brošuri, koja opisuje program izučavanja folklora na Univerzitetu Indijana, zapravo se ne pominju pismeni ispiti, okupljanja niti specijalizacije (*Bilten Univerziteta Indijana: Postdiplomski program iz folklora* 1949). Četvrt veka kasnije, Dorson je od ranije međukatedarskog nastavnog plana uspeo da izgradi samostalnu Katedru folklora (osnovana 1963. godine). Više od sto pedeset studenata bilo je uključeno u razne kurseve koje je držalo četrnaest redovnih profesora i sedam asistenata folklora. Od studenata, kojima je glavni predmet bio folklor, više se nije očekivalo da nađu ravnotežu između kurseva književnosti i društvenih nauka. Štaviše, od njih je zahtevano da za pismene ispite iz teorije i tehnike folklora pripreme najmanje jedan žanr i najmanje jednu od devet kulturnih oblasti ("Folklor: Univerzitet Indijana"). Od posebnog značaja je i stvaranje programa kulturnih oblasti (afričke, američke, azijske, britanske, istočno evropske/slovenske, latino-američke, bliskooistočne, indijanske i zapadnoevropske), jer nijedan drugi program izučavanja folklora u Severnoj Americi nije mogao da pruži studentu folklora ovoliki obim kulturno-oblasnih specijalizacija. Stit Tompson je napravio prvobitni nastavni plan izučavanja folklora na Univerzitetu Indijana pomoću naučnika sa raznih jezičkih i književnih katedri (engleski, nemački, španski, slovenski i istočnoevropski), ali Dorson je institucionalizovao međunarodne studije u nastavi američkog folklora stvorivši i primenivši jedan nastavni plan koji je od svih studenata zahtevao da pohađaju kurseve i pripremaju ispite iz kulturnih oblasti širom sveta.

Pod njegovim vođstvom, program izučavanja folklora na Univerzitetu Indijana takođe je dodao jednu novu dimenziju tradicionalnom načinu izučavanja jezika i književnosti. Tompson je izgradio prvoklasnu biblioteku i program zasnovan prvenstveno na teorijskim istraživanjima, jer sam nije bio terenski istraživač. Dorson je, naspram njega, bio iskusni sakupljač folklora još pre nego što je došao na Univerzitet Indijana, dodajući predavanja iz terenskog rada nastavnom planu. On je, zapravo, ohrabrivao sve svoje studente da se uključe u terenski rad, da sakupljaju žive tradicije, bilo lokalno bilo hiljadama kilometara

daleko. Za ovakav plan obezbedio je pomoć od tada dostupnih materijalnih resursa, poput sredstava dobijenih od Zakona o nacionalnoj odbrani obrazovanja, Fondacije Ford i Fulbright programa, kao i povremeno dobijena univerzitetstva sredstva za podršku postdiplomskih istraživanja, uključujući i terenski rad. Dodajući terenski rad kao obavezan deo programa u Blumingtonu 1950. godine, Dorson je pomogao da se definišu veštine koje su se očekivale od folklorista šezdesetih i sedamdesetih godina XX veka.

Poboljšanje postdiplomskog programa iz folkloru očigledno je uključivalo mnogo više od pokretanja novih kurseva i standardizacije uslova za sticanje zvanja doktora nauka. Dorson je nasledio program koji su započeli i većim delom predavali profesori na katedri za engleski jezik UI (Stith Thompson, John Ashton, Harold Whitehall, W. Edson Richmond i Warren E. Roberts i docenti William Hugh Jansen i Herbert Halpert). Iako su tamo već postojali snažni temelji, nije bilo međunarodnog fokusa. Vrativši se iz Tokija, gde je bio gostujući profesor na Američkim studijama, Dorson se okrenuo zadatku obezbeđivanja izvanrednog osoblja za sprovođenje istraživanja i podučavanje kurseva iz oblasti kulture. Nastavio je sa četvorogodišnjim Institutima folkloru, koje je započeo Tompson, i za kratko vreme doveo iz inostranstva mnoge izuzetne folkloriste kao gostujuće profesore. Ipak, najveći izazov bio je da međunarodno priznate profesore zaposli kao stalne predavače.

Do 1964. godine Institut folkloru mogao se pohvaliti specijalistima zvučnih imena: američki folklor (Dorson, Mintz), anglo-irski folklor (Dorson, Messenger), indijanski folklor (Wheeler-Voegelin), skandinavski folklor (Richmond, Roberts), istočno evropski folklor (Oinas, Klagstad), evropski folklor (Dégh), španski i špansko-američki folklor (Simmons) i afrički folklor (Messenger). Dalje, institut je imao i četiri dopisna asistenta – "naučnike koji su pozvani da predaju na Institutu i koji održavaju tesne veze sa folklorenim aktivnostima na Univerzitetu Indijana". Nekoliko godina kasnije, Dorson je doveo Roberta Adamsa da pokriva azijski folklor. Do sredine šezdesetih, veći deo sadašnje strukture katedre folkloru na UI već je bio postavljen. Međunarodni ugled koji je UI uživao još od 1957. godine većim delom je bila zasluga Stita Tompsona. Ali, razvoj profesionalne nastave iz međunarodnog folkloru na Blumingtonu na sistematski način, najvećim delom je bila posledica rada i vizije Ričarda M. Dorsona. On je izgradio postdiplomski program baziran na globalnim kulturnim oblastima i sa specijalističkim studijama iz međunarodnog folkloru; a onda je privukao na ovaj profesionalni program i specijaliste za kulturne oblasti.

Studentska populacija je takođe internacionalizovana u Dorsonovoj eri. U periodu između 1942. i 1946. godine, većina studenata na Institutu folkloru bili su Amerikanci. Međutim, čak i nakon osnivanja postdiplomskog programa 1949. godine, polaznici su uglavnom bili iz SAD-a. Ričard M. Dorson je realizovao potencijal folklorenog programa, koga je započeo Tompson, kroz

razvoj i održavanje profesionalnih veza sa folkloristima iz inostranstva i kroz dovođenje stranih studenata u Blumington. Fotografija sa korica jedne brošure Instituta folkloru iz 1962. godine, prikazuje sledeće studente koji rade u biblioteci za folklor: Dan Ben-Amos (Izrael), Hiroyuki Araki (Japan), Kingkeo Attagara (Tajland), Mahyaral Islam (Pakistan) i Ayhan Doganc (Turska), kao i američke studente Donald M. Winkelman i Joseph C. Hickerson⁴. Kroz čitavu svoju karijeru, Dorson je predavao brojnim stranim studentima, od kojih su se mnogi vratili u svoje rodne zemlje da rade. Tako je stvorena globalna mreža folklorista koji su studirali na UI i koju je Dorson pokušavao da održi preko članaka, lične korespondencije i posetama. Tokom šezdesetih i sedamdesetih, broj postdiplomaca na UI postepeno je rastao, jer je inostrane studente privlačio univerzitetski program koji je očigledno priznavao i vrednovao međunarodni folklor i folkloristiku.

Treće sredstvo pomoću koga je Dorson nastavio da etablira američku folkloristiku bile su konferencije. Američki folkloristi – konkretno naučnici kao što su Stit Tompson i Arčer Tejlor – prisustvovali su međunarodnim folklornim kongresima i sastancima mnogo pre Dorsona. Ipak, Dorsonov stav i pristup bili su drugačiji. Sam Tompson je opisivao odlazak u Evropu, a naročito u Skandinaviju, kao "hodočašće" za mlade američke folkloriste⁵. Bilo da je Dorson bio manje ponizan, ili prosto zato što je dolazio iz drugih vremena, on očitito nije smatrao međunarodne sastanke hodočašćima. Iako je prisustvovao ovim skupovima da bi učio, on to nije radio kako bi kasnije samo oponašao tuđe modele i metode. Za Dorsona, dijalozi sa živim folkloristima bili su važniji od odavanje pošte pogledima i delima folklorista iz prošlosti. Ako bi se na konferencijama otvorila neka nova perspektiva istraživanja u ovoj disciplini, Doron je jedva čekao da predstavi te nove ideje i radove pred naučnom zajednicom.

Tokom dvadeset i pet godina, koliko je Ričard Dorson bio predsednik programa izučavanja folkloru na UI, prisustvovao je, u proseku, na više od jedne međunarodne konferencije godišnje. Povrh toga, bio je domaćin na najmanje sedam međunarodnih konferencija u Blumingtonu; sakupio je, uredio i priredio za štampu veći deo radova za zbornike sa tih konferencija. Na primer, za ovdašnju profesionalnu javnost posebno su zanimljivi referati sa Jugoslovensko-Američkog seminara o nacionalizmu i regionalizmu u američkoj i jugoslovenskoj istoriji i folkloru (održanog u Novom Sadu 1963. godine) koji su bili objavljeni u ranijem izdanju *Journal of Folklore Institute* 1966, kao i Dorsonovo istraživanje sprovedeno (između ostalih) među srpskom iseljeničkom

⁴ Američki institut folkloru: Šesta sesija, od 13. juna do 10. avgusta 1962, Univerzitet Indijana, Bloomington.

⁵ S. Thompson, Folklore at Midcentury. *Midwest Folklore* 1, 1951: 5-12.

populacijom u čikaškom predrgradu Geri.⁶ Referati sa konferencije o Afričkim usmenim podacima (Univerzitet Viskonsin 1967) i konferencije Anglo-američkog folkloru (Ditchley Park 1969), takođe su se pojavili u ovom časopisu (*Journal of Folklore Institute* 6:2-3 1969. i 7:2-3 1970). Referati sa drugih konferencija štampani su kao knjige: rezultati konferencije Afričkog folkloru u Blumingtonu – *Afrički folklor* (1972a), dok su prezentacije sa konferencije o Folkloru savremenog sveta štampane pod istim naslovom *Folklore in the modern world* (1974).

Ovi impresivni doprinosi konferencijama, međutim, ne pokazuju vrednost radova koje je Dorson sam prezentovao (niti uzimaju u obzir veliki broj njegovih predgovora i uvoda štampanim knjigama). Njegovi radovi su pokrivali izuzetno širok spektar tema, od američkog preko afričkog do azijskog folkloru, od usmenih stilova do urbanih konteksta folkloru, od legendi do lažnog folkloru. Dorsonovi referati nisu bili isključivo orijentisani ka američkom folkloru; u stvari, oni su se bavili zajedničkim ljudskim elementima unutar folkloru. Mali broj naučnika u istoriji međunarodne folklorne nauke, barem od vremena britanskog "velikog tima", o kome je Dorson pisao sa velikim entuzijazmom (pogledati *The British Folklorists: A History*) naovamo, bavio se ovako širokim spektrom tema kao Dorson. Takođe, Dorsonova prezentacija nove oblasti izučavanja folkloru u njegovoj "kapitalnoj" knjizi *Land of the Millrats*, gde postavlja pitanje "Postoji li 'narod' u gradu, odnosno ima li mesta za folkloriste u modernom industrijskom društvu?"

Konačno, Dorson je neizmerno doprineo američkoj folkloristici sopstvenim uredništvom i pisanjem. Na primer, njegova dela *Folk Legends of Japan* (1961a) i *Studies in Japanese Folklore* (1963) više su doprinela upoznavanju američkih folklorista sa japanskim folklorom od bilo koje druge knjige u periodu dužem od decenije nakon njihovog pojavljivanja. Njegova, verovatno najpoznatija, dela o folkloru drugih zemalja su *The British Folklorists: A History* (1968) i *Peasant Customs and Savage Myths: Selections from the British Folklorists* (1968) koja su mu 1969. donela Folklornu nagradu Čikaga.

Međutim, Dorson se nije zaustavio na ovome. Nagon ka otvaranju novih međunarodnih vrata pokretao ga je ka drugim oblastima. Kao što je već napomenuto, organizovao je konferencije o afričkom folkloru i folkloru savremenog sveta, nakon kojih je i spremio referate sa ovih sastanaka za štampu. Štaviše, on je bio glavni urednik serije "Narodne priče sveta", od kojih je 19 štampano u štampariji Univerziteta Čikago počev od 1963. godine. Bio je urednik/savetnik štamparije Arno povodom njihova dva serijala o međunarodnom folkloru (1977. i 1979); uredio je 20 tomova iz serije monografija fol-

⁶ R. M. Dorson, Is There a Folk in the City? *The Journal of American Folklore*, Vol. 83, No. 328, in: Bauman R. and A. Paredes (eds.) *The Urban Experience and Folk Tradition*, Apr, 1970.

kloru Univerziteta Indijana. Kao da to nije bilo dovoljno, kada je 1964. pokrenuo *Journal of the Folklore Institute*, Dorson je najavio da će ovaj časopis biti posvećen "istraživanjima folklora koje u ovom trenutku energično obavljaju posvećeni naučnici širom sveta..." (1964:3, italik dodat). Časopis je već u prvom broju ispunio ta očekivanja, člancima Carl-Herman Tillhagen-a, Bengt Holbek-a i Marti Haavio-a o folklornim istraživanjima folklora u Skandinaviji. Kasnija specijalna izdanja bila su posvećena folkloru i izučavanju narodnog života Velike Britanije i Irske, zatim za nas je od posebnog značaja njegov interes za slovenski folklor, latino-američkom folkloru, afričkom folkloru, folkloru i folkloristici mesta gde se govori nemački jezik, folklornim istraživanjima u Italiji i folkloristici u istočnoj Evropi. Dalje, pojedinačni eseji su se pojavljivali obrađujući folklor u Rusiji, Jugoslaviji, Rumuniji, Turskoj, Japanu, Poljskoj i nekim delovima Afrike. Da sumiramo, *Journal of the Folklore Institute* i druge gore pomenute publikacije (npr. Narodne priče sveta, serija Arno o međunarodnom folkloru, folklorne monografije UI i radovi sa konferencija) umnogome su učvrstile međunarodnu komunikaciju između folklorista. Zapravo, ova dela su odigrala toliko važnu ulogu u izgradnji kako američke folkloristike, tako i mostova između američkih folklorista i folklorista iz drugih zemalja, da je teško zamisliti gde bi ova disciplina bila danas da Dorson nije igrao tako aktivnu ulogu.

Već 1958. godine na Institutu folklora Univerziteta Indijana, samo godinu dana nakon što je stigao u Blumington, Dorson je dao naznaku dubine svog uverenja da je izučavanje folklora međunarodni izazov. Za tu priliku, organizovao je seminar o međunarodnim odnosima u folkloru. Sakupio je predavanja sa tog seminara, zamolio njihove autore da ih prošire, uredio ih i izdao u specijalnom izdanju *Journal of the Folklore Institute* pod naslovom "Folklorna istraživanja širom sveta: Severno američka tačka gledišta".⁷ Napisao je uvod u ove eseje primedbama o svom pristupu folklora:

Izučavanje folklora, samom svojom prirodom, zahteva međunarodno široku vizuru. Folklorni materijali prelaze sve jezičke i kulturne barijere, putujući preko kontinenata i prelazeći okeane džinovskim koracima i lagano se šire preko granica "Pepeljuga" je obišla svet. "Šangajski gest" popularan među američkim školarcima, kao pokret palcem ili prstom u znak poruge, tumarao je Evropom prethodna četiri veka... Pa ipak, proučavanja folklora su se, paradoksalno, najenergičnije razvijala unutar nacionalnih granica. Pojedini istaknuti folkloristi, poput Archera Taylera ili Stitha Thompsona, u ovoj knjizi slede svoja istraživanja u istinski međunarodnom duhu, prateći materijal gde god bi se zadesili. Folklor je služio nacionalnim interesima raznih vrsta: ponosu malih zemalja u potrazi za svojim kulturnim identitetima; oholosti rasističkih zemalja, glorifikujući solidarnost *Herrenvolka*; aspiracijama nacije u nastajanju, u nadi da će iskristalisati

⁷ *Folklore Research Around the World: A North American Point of View*, Bloomington, In.: Indiana Univ. Press, 1961.

njene mitove; ideologiji socijalističke države, uzdižući kreativnu moć anonimnih masa. Isti impulsi, koji su doveli do izučavanja sopstvenih nacionalnih istorija i nacionalnih književnosti, uzrokovali su i potragu za nacionalnim folklorom. Danas, dobro opremljena politička država poseduje svoje akreditovane istorijske arhive, priznata književna remek-dela i klasifikovane folklorne arhive.

(Dorson: 1961b:287)

Ironično je da je Ričard M. Dorson, koji je upozoravao folkloriste na opasnost od sleđenja nacionalnog folklor, ostao uglavnom upamćen samo kao "američki folklorista". Očigledno, Dorsonovi doprinosi američkoj folkloristici nisu bili usmereni samo ka opisu i analizi američke civilizacije. Niti je njegov značaj u tome što predlaže teoriju američkog folklor, u kojoj je raspravljao o značaju folklor koji se razvio u Novom svetu. Naprotiv, on je ojačao američku disciplinu pozivajući druge, zapravo, zahtevajući od sledbenika da uče o međunarodnom folkloru. S vremena na vreme, Dorson je opominjao da se nijednoj oblasti ili aspektu folklor ne može prići izolovano. Dakle, on je najviše doprineo američkoj folkloristici izgradivši globalno, međunarodno interesovanje za folklor. Izložio je američke folkloriste kulturnim oblastima, folklornim podacima, pa čak i idejama koje su im bile prilično daleke, izgradivši time bogatije polje istraživanja. Dorsonov pristup američkom folkloru rezultirao je time da su Amerika i američki folkloristi postali angažovaniji u međunarodnim folklornim aktivnostima. Ovaj porast profesionalnog obrazovanja i aktivnosti američkih folklorista ostaje jedan od najvećih doprinosa Ričarda Dorsona i njegovog dela.

Folklor ima značaj za naučne ciljeve opisivanja ljudskog izraza kao oblika ponašanja, zapravo razumevanja ljudskog postojanja, jer prema njegovoj definiciji spram analitičkog sagledavanja tradicije, on je integralni i vitalni deo naših dnevnih života, a Dorsonov često, sa namerom, eklektičan opus to potvrđuje u najboljem svetlu.

Opisivanje i procenjivanje doprinosa Ričarda M. Dorsona američkoj, i globalnoj folkloristici, nije lak zadatak. Ipak, Dorson je četvrt veka predsedavao Institutom folklor na Univerzitetu Indijana u Blumingtonu, tokom naročito važnog vremena u istoriji američke folkloristike. Toliko dugo se održavajući kao neizbežna naučna ličnost, bio je u prilici da oblikuje program na Univerzitetu Indijana, a kroz njega američku, a samim tim i svetsku folkloristiku, na način na koji verovatno ni jedan drugi folklorista, iz prošlosti ili sadašnjosti, ne bi mogao. Dakle, važno je uvideti da Dorsonovi doprinosi, iako u njoj utemeljeni, daleko izlaze iz okvira njegovog pisanja o američkoj civilizaciji.

Izabrane knjige R.M.Dorsona:

- 1939: *Davy Crockett: American Comic Legend*, New York: Spiral Press.
 1946: *Jonathan Draws the Long Bow*, Cambridge, Mass: Harvard University Press.
 1950: *America Begins*, New York: Pantheon.
 1952: *Bloodstoppers and Bearwalkers: Folk Traditions of the Upper Peninsula*, Cambridge, Mass.: Harvard University Press.
 1953: *American Rebels: Personal Narratives of the American Revolution*, New York: Pantheon.
 1956: *Negro Folktales in Michigan*, Cambridge: Harvard University Press.
 1958: *Negro Folktales from Pine Bluff, Arkansas, and Calvin, Michigan*, Bloomington, In: Indiana Univ. Press.
 1959: *American Folklore*, Chicago: Univ. of Chicago Press.
 1961a: *American Folklore and the Historian*, Chicago: Univ. of Chicago Press.
 1961b: *Folk Legends of Japan*, Tokyo: C.E. Tuttle.
 1961c: *Folklore Research Around the World: A North American Point of View*, Bloomington, In: Indiana Univ. Press.
 1964: *Buying the Wind: Regional Folklore in the United States*, Phoenix Books.
 1967: *American Negro Folktales*, Greenwich, Conn: Fawcett.
 1968: *Peasant Customs and Savage Myths: Selections from the British Folklorists*, London: Routledge & Kegan Paul.
 1969: *British Folklorists: A History*, Chicago: Univ. of Chicago Press.
 1961: *American Folklore and the Historian*, Chicago: Univ. of Chicago Press.
 1972a: *African Folklore*, New York: Anchor Books.
 1972b: *Folklore and Folklife: An Introduction*, Chicago: Univ. of Chicago Press.
 1973: *America in Legend*, New York: Pantheon.
 1973: *Folklore and Traditional History*, The Hague: Mouton.
 1974: *Folklore in the Modern World*, Bloomington, In: Folklore Publication Group.
 1976: *Folklore and Fakelore: Essays toward a Discipline of Folk Studies*, Cambridge: Harvard Univ. Press.
 1981: *Land of the Millrats*, Cambridge: Harvard Univ. Press.
 1983: *Handbook of American Folklore*, Bloomington, In: Indiana Univ. Press.

Ljubomir Hristić

Ričard Mercer Dorson: Institutionalization and internationalization
of the American folklore science

Ričard Mercer Dorson made great strides in fieldwork theory and technique, influencing especially his own students' work. He pioneered the analysis of oral style in folk narratives and of the role of folklore in American literature, here too stirring up considerable controversy. He was an architect of intellectual bridges between folklorists of the United States and their counterparts in Europe, Africa, and Asia, both

through his own writings and through the published works and conferences he stimulated others to bring about. And, more than anyone else, he agitated for the establishment of academic programs in folklore in the United States, with the respected professional instructors, systematic curricula, and scholarly bibliography needed to sustain them. The legacy of Dorson's writings to future American, and folklorists worldwide, is rich and complex, requiring the long term for its full significance to be appreciated.

Ljubomir Hristić

Ričard Mercer Dorson: Institutionnalisation et internationalisation de la science folklorique américaine

Ričard Mercer Dorson a fait des grandes achèvements dans la théorie et techniques du recherche en champ anthropologique. Il a commencé l'analyse des styles oraux dans narratives populaires et du rôle de folklore dans la littérature américaine, où son travail était aussi controversé. Il s'a mis à la construction des ponts intellectuels entre les folkloristes aux Etats-Unis et ceux en Europe, Afrique et Asie, par ses écrits et des colloques qu'il a supportés. Plus que les autres, il agit pour l'établissement des programmes académiques en science folklorique dans les Etats-Unis, avec tout ce qu'il faut pour les soutenir: les instructeurs professionnels, curriculum systématisé, et bibliographie scolaire. L'importance de sa écriture pour les folkloristes dans Etats-Unis et le monde entier est très riche et complexe, et il faisait plus longtemps jusqu'à elle est vraiment appréciée.

Traduction: Jana Baćević

